

Vstup do vyššího středního vzdělání (ve většině zemí OECD je to ve věku 15 let) je klíčovým bodem změny v životě. V některých zemích se tak stane těsně před ukončením povinné školní docházky. Ve většině členských zemí OECD je věkem pro dokončení povinné školní docházky 16 let, ale existují i výjimky, např. v Belgii, Nizozemí a Polsku se povinná školní docházka ukončí až ve věku 18 let s možností studovat od 15 let jen na „částečný úvazek“.

Země OECD jsou konfrontovány s úkolem, nabídnout přitažlivé možnosti akademického a odborného vzdělávání žákům tak, aby mladí lidé byli schopni školu dokončit a byli dobře připraveni pro nadcházející etapy, ať už se jedná o zaměstnání nebo další studium. Dobře navržené vyšší střední vzdělávání musí odpovídat každodennímu životu žáků a zároveň musí být hodnotné a musí být přiměřené i pro vstup do zaměstnání. Přijatá opatření je třeba zaměřit rovněž na dokončení školy ze strany těch nejvíce znevýhodněných žáků, u kterých je větší riziko předčasného odchodu ze školy.

Shromážděné poznatky: koncepce vyššího středního vzdělání je klíčem k úspěchu při překonávání neúspěchů ve škole

Nabídka vyššího středního vzdělávání se mezi akademickými a odbornými programy liší

Úspěch při přechodu do vyššího středního vzdělávání závisí na mnoha faktorech. Tato fáze probíhá ve stejné době jako puberta, kdy se motivace k dalšímu studiu snižuje ve vztahu k motivaci pro základní vzdělání (OECD, 2011e). Ačkoliv předčasné odchody ze škol jsou důsledkem dlouhodobého procesu nezájmu žáka o vzdělávání, jak již bylo probráno v Kapitole 1, důkazy potvrzují, že uspořádání vyššího středního vzdělání má na výskyt předčasných odchodů ze škol vliv (Lyche, 2010): atraktivita a přiměřenost vzdělávacích směrů nabízených žákům v rámci středoškolského vzdělávání jsou zásadní pro jejich motivaci k dalšímu vzdělávání.

I když téměř polovina žáků na středních školách poskytujících vyšší střední vzdělání se запиše do programů odborného vzdělávání a praktické výuky (OECD, 2011d), tento průměr pouze zastiňuje významné rozdíly mezi jednotlivými zeměmi. V určité skupině zemí se do odborného vzdělávání hlásí více než dvě třetiny žáků (do této skupiny patří např. Rakousko, Belgie, Česká republika, Finsko, Nizozemí a Slovensko), zatímco v jiné skupině zemí je v odborném vzdělávání zapsána méně než jedna třetina žáků (Kanada, Estonsko, Řecko, Maďarsko, Japonsko, Korea, Mexiko a Velká Británie) – viz obr. 2.4.¹⁶ V celé řadě zemí jsou programy vyššího středního vzdělávání založeny na výuce ve škole, zatímco v zemích jako je Rakousko, Česká republika či Island, více než 40 % programů odborného technického vzdělávání kombinuje výuku ve škole s praxí. V Dánsku, Německu, Maďarsku, Irsku a ve Švýcarsku toto číslo překračuje 75 % (OECD, 2011d).

Programy odborného vzdělávání a praktické výuky měly často v mnoha zemích špatnou pověst, protože se zdálo, že neodpovídají potřebám trhu práce a představují slabší článek vyššího středního vzdělávání (OECD, 2010g). Například odborné vzdělávání má tendenci soustřeďovat žáky pocházející ze slabšího sociálně-ekonomického prostředí, kteří pak vykazují vyšší míru předčasných odchodů ze škol (OECD, 2007). Žáci, kteří se ve většině zemí OECD zapíší ve věku 15 let do programů středního odborného vzdělávání, si podle výsledků PISA 2009 nevedou tak dobře jako žáci, kteří navštěvují jiné než odborné programy, zejména když přihlídneme k pohlaví a řadě rodinných charakteristik (OECD, 2011d). Rozdíly ve výkonnosti jsou nejvíce patrné v Nizozemí, Řecko a Belgii, i když existuje skupina zemí včetně Švédska, Lucemburska, Portugalska, Švýcarska a Mexika, která vykazuje pozitivní rozdíl ve prospěch odborných směrů (OECD, 2010e). Z toho lze odvodit, že dovednosti žáků při zahá-